

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

De proprietatibus rerum

Bartholomaeus <Anglicus>

[Lyon], 21. Nov. 1482

Liber secundus de proprietatibus angelorum Incipit feliciter

[urn:nbn:de:bsz:31-326878](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-326878)

De angelis

Liber secundus de proprietatibus angelorum / Inapit feliciter.

De proprie

tatibus angelis diuino adiutorio aliq in medium prolatur. Primo inapiendus est ab eisdem in generali / deinde in specia / li. vbi singulorum ordinum dispositiones /

et officiorum diuerse ministraciones, put presēti congruit opusculo per ordinem dedarabunt.

Angelus itaqz grece / hebraice malach / latine vero nūcius interpretatur. eo q per angelorum misterium diuina voluntas populo nūciatur. Unde angelus nomē est officij / nō nature. Spiritus autē non est angelus / sed quando a deo mittit tunc primo pprie angelus nūciatur. cui. s. angelo licentia pictorum alas tribuit / in quā subito motu celerem angeloz opationem figuratiua predicta pastoralis licentia simplicibus possēdit. sicut a poetis ventis alas ascribere antiquitas nō prohibuit. sicut dicit Is. li. vii. c. vii.

Et igit angelus sū dama. substantia intellectualis semp mobilis arbitrio libera incorporea deo ministras secundum gratiā et non naturam percipiens immortalitatem. Ex angelice nature descriptione multiplex nobis resultat pprietas angelorum. Dicitur: in substantia intellectualis. qz rōne spūalitatē sue substantie et singlaris spūalitatē omēs formas intelligibiles in se papit et spēs cognoscibiles apphēdit. et quanto a frētis matene coartatione remotior tanto in contemplatione immaterialiū est pfectior. sicut expresse dicitur in lib. causarū. Nā intelligētie plene sunt formis. et ideo omēs spēs cognoscibiles eis subijcibiles in eis reuolunt. sicut ibi dicit omē.

Præter hec natura angelica omēm exēdit creaturam corpoream / in eētne subtilitate in simplicitate in intellectu perspicacitate in liben arbitrij habilitate. qz hec angelica natura nullā habet dependētiā a materia. ideo corruptio materialis ei nō potest aliqualiter conuenire. vnde sensualis cognitio eius intellectum deiformem nō impedit angelus enim deiformam habet intellectum et ideo supra tempus est. et totum intelligit simul et nō vnum post aliud / aut vnum ex alio sicut ex premis condusionem. verū est in speculo eternitatis. sicut humanus intellectus

quod est vnus et alio collatus. vnde qualis est comparatio simplici ad compositum. et puncti ad lineam in eēdo / talis est comparatio angeli ad intellectum ad humanū in intelligēdo et iudicando. nulla malicia angelicam affectū a creatore sui obsequio retrahit vel auerit. Unde quanto angelica substantia est simplicior et ab omi conditione materie distātor / tanto dei similitudo in ea reuoluet expōsiō / et in ipsa velut in speculo clarissimo splendō diuine sapientie reuoluet expōsiō. et tanto est dignior influētia glorie / quanto pfectio adbesit incōmutabili veritatis et libera ppria voluntate (vt dicit Greg.)

Adire inquit deus omēs naturam bonorum spirituum bonam sed cōmutabilem condidit / vt qui pmanere vellent mererent et eo maioris meriti apud deū fierent. quo immutabilitatis sue votum / voluntatis studio deficiissent. Dicit etiam idem Angelus in cōtemplatione sui creatoris immutabiliter permanet et cum eo eētura viāssindinem mutabilitatis habet. In angelis enim tria considerant vt ait dyonisius. Essentia qua subsistunt. virtus qua possunt. opatio qua peragunt. eorum essentia est simplex et immaterialis. pura distincta seu discreta eorum virtus est libera intelligens / diligens in defessa. habent etiam potestatem libere eligēdi. intelligēdi. et diligēdi et ideo incōmutabiliter adherēdi. Insuper habent virtutem operandi. quia omnia faciunt sine more dilatione nō tamen in instā / omnia aduersa cohercent / sine resistētia et cōtradictōe semp nobis assistunt et nobis seruiūt sine intermissione. vnde de eorum opatio est voluntaria / subdita / vtilis et honesta. Nam deo seruiūt sine coactione / subito et in instā iussa pfiunt sine procrastinatione / omnibus pfiata et vtilia parant summa attentione / licet et honestis vacant que sunt sine reprehensione. Parer itaqz q triplex virtus est in angelo. s. cognoscēdi / operandi / et persistēdi. Cognoscat enim deum supra se in speculo eternitatis sine aliqua interpositione. semper enim vider facies patris. **Matb. xvij** extra se apprehēdit omnia sine collectione. intra se retinet apprehēsa sine obliuione. sicut etiā hēt virtutē operādi potētē / celeriter / vtiliter / et incessanter. habent etiam virtutem persistēdi in nature sue simplicitate. quia mortalitatis viāssitudine non alterantur / passibilitatis contrarietate nō afficiuntur / mole carnea nō retardantur. persistunt etiam in gratie et glorie firmitate. quia diuinis legibus subiecti / nulla affectione vel actione ei contrariantur cū sint benigni nullo inuidie stimulo torquentur. cum

In Anglis tria considerantur

An. q. sup. p. Damascenus

In An. 1. et triu. m. g.

sunt puri/nulla affectio ne turpi contaminantur.
 psistunt etiam in officij dignitate. nam cum sint
 misti/nullo modo sibi inuicem iuniantur. qui sub
 sunt nullo contemptu subiacentur. et qui presunt
 sine pyramide alijs prinapanf. **P**reterea an-
 gelica natura prime lucis deo. s. vicinior est con-
 iuncta et ideo copiosiori lumine repleta. et tanto
 de fonte vite profundius haurit/ quanto contem-
 plando primo lumine vicinior se subiungit. et
 tanto principaliores theophanias/ id est illu-
 minationes diuinas continue recipit/ quanto
 perfectius ad sumum bonum per amorem inflexibiles
 se conuertit. **U**nde illa lux eterna primo super
 angelos inluit/ et ipsis mediantibus ad nos
 descendit. et ideo lux per angelos ad homines p-
 cessit. vnde per istam primam a patre luminum il-
 luminacionem ad angelos descendente voca-
 tur angeli a dyoni. agalmata. i. specula danssi-
 ma diuini luminis receptacula. vbi i. li. de diuinis
 no. c. vi. dicit sic. Angelus est imago dei/ mani-
 festatio occulti luminis speculum purum splen-
 didissimum/ immaculatum/ incoraminatum/ inco-
 inquinatum/ recipiens totam (si fas est dicere) speci-
 ositate beiformate deiformitatis/ et pure declara-
 tionis in seipso sicut possibile est bonitatem que
 est i abditis etc. **I**mago dei dicitur propter deiformi-
 tatem intellectum. quod sicut deus videt omnia sine delibe-
 ratione et collatione. ita angeli quod nec vident per
 medium/ nec apprehendunt per sensum. **D**icitur
 etiam et occulti luminis manifestatio. quod diuini-
 tatis lumen quod in se incomprehensibile est et oc-
 cultum per influentiam recipiendo/ et ad alios
 transfundendo inferioribus manifestat. **D**icitur
 etiam speculum propter diuini luminis recepti-
 bilitatem. **E**t dicitur speculum purum/ propter
 naturalem sue substantie puritatem. nihil enim
 habet corporee feditatis. immaculatum/ sine ma-
 cula culpe originalis. incoraminatum/ sine co-
 tagio culpe mortalis. incoraminatum/ sine in-
 fectione culpe venialis. **D**icitur etiam recipiens
 speciositatem deiformitatis. quod in specie et mo-
 do cognoscendi similis est diuinitati/ qui etiam
 declarat inferioribus abditam et ineffabilem ac
 occultam diuine bonitatis suauitatem. nam quod
 contemplando et gustando diuinitas recipit/ in-
 ferioribus notificat et transfundit. **A**ngeli enim
 sicut damasc. lib. ij. c. iij. sunt lumina quedam in-
 tellectualia ex primo lumine lumen habentia/ non
 lingua/ non auribus indigentia. sed sine sermo-
 ne et sine voce suas voluntates et intelligen-
 tias sibi inuicem tradentia et exprimentia/ loco
 corporali non contenta/ non patientibus vel dau-
 sibus corporaliter araiscripta/ triplicem dimen-
 sionem non habentia/ sed intellectualiter assunt

Angeli sunt
dyonifium

et operantur vbi cumque fuerit eis imperatum.
Sunt et hi spiritus naturaliter fortes et veloces
 ad diuine voluntatis expletionem. et vbi cumque
 quod cito inueniuntur/ vbi cumque diuinus insere-
 ritur eis circa nos sunt dispensantes et auxi-
 liantes nobis sicut diuinam voluntatem super nos
 exstitit et tunc circa deum reuerentes/ ad malum difficile
 mobiles quia omnino immobiles et gratia quoduis
 non natura deum quantum possibile est contem-
 plantes/ et in ipso delectantes. et cum sint incor-
 porali et spirituales/ non sunt nuptijs indigen-
 tes. hucusque damascenus.

Quamuis autem angelica natura
 ab omni materia et liminamentis cor-
 porali sit aliena. tamen in effigie cor-
 porali depinguntur angeli et varia membra et
 figuras habere diuersas in scriptura sepius me-
 morantur. sed per denominationes membro-
 rum visibilibus intelliguntur inuisibiles actio-
 nes celestium animorum. **N**am cum longa co-
 ma et reflexis capillis vbi cumque angeli depingun-
 tur. in quibus vniuersum eorum mundum affectiones
 et ordinate cogitationes intelliguntur. **N**am ca-
 pilli capitis designant cogitationes et affectio-
 nes que oriuntur et radice mentis/ aures habe-
 re dicuntur quod diuinam inspirationem accipiunt
 quam vniuersum diiudicant et discernunt. **N**ares pi-
 crozes eis attribuitur et merito. quia vicia velut
 fetida refugium. sed virtutes quasi quedam odo-
 rifera diligunt et inter munda et immunda feti-
 da et aromatica sagacissime diuidunt et distin-
 gunt/ ora/ linguas/ et labia habere sepius me-
 morantur. quod diuina secreta quasi loquendo
 nobis profertur et diuinis laudibus continue
 inbiant et intendunt. **I**mpubes picrozus so-
 lertia depingit eos. nam eorum virtutem quasi
 iuuenilem statum considerans. eos nec vniuersum
 nec senio deficere sic ostendit. dentes habere di-
 cuntur quod gratiam quam diuinitas accipiunt
 alijs communicare et quasi commolendo diui-
 dere consueverunt. vnde in dentibus eorum po-
 testas actiua et communicatiua merito signa-
 tur. **I**deo etiam brachia et manus habent quod
 virtute sua actiua et permansua nostras infir-
 mitates sustinent. et usque in finem ab electorum
 defensione et suppuratione non desistunt. **C**or-
 et pedes habere finguntur. quod cum dei formam
 habent vitam ad susceptionem deiformis vite
 et vitalis gratie nobis manifestissime cooperan-
 tur. **H**ostas et latera habent. quod omnia gratia-
 rum munera in se tuta possident. et per ipsorum
 custodiam in electis hominibus omnia tuta
 manent. **A**mbros et femora habere dicuntur
 sed vestibus occultata. quia gratiarum et virtutum

De angelis

tum in se habent semina que omnibus sunt occulta. Pedes habent sed quasi generaliter denudatos. quia liberos habent affectionum motus in deum ab omni mortali concupiscentia penitus sequestratos.

Describuntur etiam angeli sub multiplici figura mirabiliter alterati sicut tangit dyoni. in fine angelice hierarchie. Nam describuntur pennati et alati quia a contagione terrena penitus alieni contemplationis raptum ad diuini amoris intima intellectu et affectu. sunt penitus eleuati. vestibus cocineis siue igneis sunt vestiti. quia summe diuine cognitionis et diuine dilectionis flamine sunt amicti. ps. Amicti lumine sicut vestimento. zonis aureis acinguntur. quia virtutum habitu taliter sunt accinti/ quia nullatenus ad aliqua vicia dilabuntur. Virgas et sceptrum in manibus gestant/ quia et post deum diffiniunt omnia recta et vniuersa que sunt in mundo sensibili iuste regunt. Tela etiam et gladius in manibus portant/ quia virtute sibi tradita demonum rebellium conamina destrunt et debellant. Trulam et perpendicularum et alias mensuras operationum et instrumenta visum sunt habere. quia dominus per angelorum presentiam solet malos ad bonum conuertere et ut spiritus sancti fiant habitatio promouere. Calamos/ mensuras/ et funiculos in manibus portant/ quia singulorum merita et demerita discernunt/ ponderant/ et mensurant. Fiolas cum aromatis habere dicuntur/ quia per eorum ministerium nostra vulnera ad sanitatis gratiam produantur. Succinea et quasi parati ad eundem leguntur. quia iusti ad patriam eorum patriam quotidie deducuntur. Attramentaria et scriptorum instrumenta portare dicuntur/ quia per eorum ministerium diuine voluntatis abdita sepiissime describuntur. Amis bellicis ornati dicuntur. quia boni eorum adiutorio in bello spirituali et corporali continue prestant. Cytaras resonare faciunt. quia ille qui eorum meretur consolari patrocinio desperationis tristitiam non incantunt. Tubas in manibus portant. quia ut in bono proficiamus nos incitant et inuitant. Adulta talia de habitu et gestu angelico scriptura referuntur in quibus eorum mystica opera designantur.

Comparantur etiam alijs rebus transumptis a naturalibus ad eorum exprimendas mysticas operationes verbi gratia. ventis assimilantur/ quia ad omnia agenda subito transuolant/ et

An. li. ventis volant?

circuferuntur. nubes dicuntur/ quia per raptum contemplationis suspensi in deum rapiuntur/ igni comparantur/ quia diuini amoris incendio totaliter inflammanantur. nam ad modum ignis cognitione lucent et dilectione ardent. nunc aurum/ nunc argentum/ nunc electrum nominantur. quia splendorem habent purum et lucidam formam. dei sapientia illustrant. carbunculis saphiris/ et alijs gemmis soludis et mansuetis assimilantur. quia in dei gratia stabiles effecti in gloria confirmantur. et eorum gratia absentia omnia que in celo sunt et in terra mirabiliter decorantur. Dicuntur etiam leones/ quia de monibus et peccatoribus sunt terribiles. vel idem ut dicit commentator super hierarchiam angelicam. quia quando ad contemplantum dei aspirant quod prius per cognitionem in heretibus a memoria tergitur/ quando in concupiscentibus animis desiderata dantes manifestantur. nam leo cum cauda propria vestigia delere consuevit. Dicuntur et boues. nam bos terram sulcans ipsam innouat et ad fructum eam aptat/ sic angeli mentes hominum disponunt ad recipiendum gemina virtutum et donorum. Aquile vocantur/ quia immediate inflexibiliter et recte dei qui est sol iusticie inreuerberatis oculis contemplantur. Dicuntur etiam et equi. quia lege obedientie deo qui eis presidet sunt subiecti. Et quandoque albi propter luciditatem dei cognitionem. quandoque nigri propter diuinitatem testatis incomprehensionem. Nam nigredo color est sed obscurus et occultus. Quandoque rubei/ quia indicant errorem iusticie et equitatis quandoque varii/ propter variam usum suscepti potestatis. nam in vario extremi colores vniuntur. et per angelorum virtutem perfectam prima secundis et secunda primis conuersibiliter conuertuntur/ et in amorem mutuum conuertuntur. Flumina ignea dicuntur/ quia effusiones diuine gratie suscipiunt et copiosam ac indeficientem fluentiam viuifica fecunditate ad alios transfundunt. et ideo fluuio igneo assimilantur. Dicuntur etiam et cibus in quo multa copulata panter deferuntur. quia ipsi gratia societate et iocunda piter societati suae copulati communi assensu in diuina extolluntur. Dicuntur et rote. quia sicut rota in se reuoluit et circa idem centrum semper mouet/ sic angeli circum eundem quasi circa intelligibile centrum contemplando arcumouentur. quia eorum desiderium est inextinguibile. et quod desideratur est in comprehensibile. Ideo etiam annibus et rotis igneis comparantur. quia ad subditos descendunt eos illuminando/ et iterum redeunt ipsos per contemplationem ad superiora reducendo.

nubes dicitur?

Igni volant?

Et metalli

Et gemis

Similiter leones

leones et dicitur?

Aquile volant?

Equi dicitur?

et flumina ignea

Cibus

Rota

*Media
fabri
vigiles
messores
Militas
duces*

Sanctorum etiam orationes et vota coram domino representant et defunctorum animas ad patriam in sinu abrahe deferunt et transportant. Dicuntur etiam medici quia animas curant. Dicuntur et fabri quia arma et spiritualia nobis parant. Dicuntur vigiles et custodes quia nullo ignorantie somno depressi imminencia pericula annuntiant. Dicuntur etiam messorum quia electorum populum in horreum regni celestis coaccuant. Dicuntur et milites quia pro nobis dimicant et concertant. Dicuntur duces tum quia modum pugnandi contra hostes spiritualis nobis indicant tum etiam quia viam ad patriam manifestant. Istis et multis alijs figuris angelice virtutes quo ad eorum substantiam / virtutem / operationem nobis insinuantur et dantur intelligi in scripturis. Sed pauca que causa exempli sunt hic dicta ad presens nunc sufficiant.

Triplex hierarchia

Quid sit hierarchia

Oterminatis et parte proprietatis angelorum in generali per ad hoc opusculum pertinet ad singulas ordinum angelorum hierarchias attendendum est ut singulorum ordinum officia convenientias et differentias per conditiones proprias cognoscamus.

Triplex autem est hierarchia sicut sanctissimus tradidit dyonysius scilicet supercelestis que etiam consistit in tribus personis. secunda celestis que compleitur in sacris angelis. tertia subcelestis que perficitur in platis. Est autem hierarchia sicut ibidem asserit dyonysius rerum sacrarum et rationabilium ordinata potestas in subditis debiti retinens principatum. Hierarchia autem celestis est triplex scilicet superior que grece dicitur epiphonia. et describitur sic a dyonysio. Est incalescentis affectionis incendio altioris intellectus fastidio indigentibus resultatio distributa. Nam hec hierarchia tres continet ordines. scilicet seraphin qui amoris incendio per alios feruent et cherubin que cognitionis privilegio gaudet. et thronos qui utilitatis perpediculo alijs preeminet. de alijs duabus hierarchijs dicitur infra in locis suis. In omni autem hierarchia exiguntur necessario. ordo / scientia / et actio. nam veridice dicit dyonysius. Hierarchia est ordo divinus scientia et actus dei forme quam possibile est similas et ad iudicium ei divinitus illuminationes proportionabiliter dei similitudine ascendens etc. Ecce nota ponit in hierarchie descriptione. scilicet ordines / scientiam / et actionem. que si horum trium aliquod defuerit non erit hierarchia cum de hierarchia ordo divinus. scilicet prius ordinata et secundum dei disposita. vnde in ordi-

ne notatur officium / in scientia discretio / in actione misterium sine ordine. presumptio est actio sine actione / negligentia est ordo. sine scientia autem et actio est reprehensibilis et ordo inutilis. et ideo tam in ordine quam in scientia et actione. omnis hierarchia dei conformitatem imitatur et secundum modum et mensuram sue illuminationis in ordine suo proficit et recte discernendo et bene operando et ad dei imitationem quantum possibile est ascendit. talis autem est inter angelorum hierarchia ordinis dispositio quam angeli superiorum ordinum copiosius divinum lumen habuerunt et ad eos qui se ordine sunt inferiores receptum communicando post transfundunt. Nam hec lex in angelico ordine custoditur ut in gratie et glorie participatione / alij sunt primi alij secundi / alij ultimi. ut illi qui ordine et naturalium participacione sunt impares. sint etiam in glorie perceptione inuales. vnde dicit dyonysius. Potest superiores angelos sentire esse duces et manuductores aliorum inferiorum ut eos adducant ad divinum illuminationem. adductionem et communicationem et inductionem per conversionem in illuminationem per cognitionem / in communicationem per perceptionem. Nam ut dicit gregorius in mora. Alii deo assistunt per contemplationem. alij ad exteriora exiunt per ministerium et actiones. sed que ad exteriora exiunt / ab interiori contemplatione non recedunt. quia illum semper inspicunt qui prius est quocumque vadunt. Excellentia autem ordinum assignat secundum preeminentiam honorum. quia secundum differentem eorum simplicitate et naturalis arbitrij libertatem recipiunt ordinis diversitate. qui enim natura magis sunt subiles et sapientia magis perspicaces / in amplioris gratie munere sunt ceteris digniores. vnde de singulis hierarchijs ordines propria habent dona secundum que operantur / et gradus proprios secundum quos suas operationes moderant. Non enim fas est ut quis operari presumat / quod ad suum ordinem et officium non spectat. in hoc enim consistit omnis hierarchia ordinis perfectio ut qui illuminant illuminent et qui purgant purgent. et qui proficiunt proficiant. vnde talis est ordo. ut qui primo purgantur / postea illuminentur et proficiantur. nam purgationem sequitur illuminatio / et illuminationem perfectionis consummatio. vnde superiores ordines immediate recipiunt purgationem ut sint mundi illuminationem / ut sint sancti. et perfectionem ut sint perfecti (et iterum) ab illis secundum ordinem divine dispositionis inferiores purgantur / illuminantur / et proficiunt. nec intelligatur hec purgatio a corruptione vitij. sed potius ab imperfectione boni. Nam secundum dyo-

De angelis

Proprietatē spiritus ad illius similitudinē q̄
omni caret p̄tagio ⁊ dissimilitudine. ōz m̄dos
ēē ab immūdiā ⁊ p̄fusione. lucentes veritate
perfectos bonitate. Inter istos itaq; sacratissi
mos ordines quidam sūt primi. quidam mediū
quidam vero infimi. vnde primi illumināt. vl
tūm illuminant. mediū vero illumināt vltimof
⁊ a primis illuminantur.

Seraphin ergo ordine velut a digni
ore primo est incipendus. s. a sera
phim. de quo dicit Iſido. li. vii.
Seraphin est angeloz multatudo que arden
tes vel incendentes interpretant eo q̄ inter eos
⁊ deum nulli angeli sūt intermedij. ⁊ ideo quā
to ei vicinius collocant. tanto magis claritate
diuini luminis inflamantur. ⁊ ideo faciem do
mini ⁊ pedes velare dicitur. qz ceteri angeli di
uinā maiestatem nequa q̄ istis p̄fectius intuen
tur ⁊ se tanto maiori claritate illustrantur. quā
to ardentiori motu dilectionis intime inflan
tantur. vnde dicitur angeloz officium p̄cipuz
est ⁊ ardere in se ⁊ alios ad diuine dilectionis i
cendū p̄mouere. Proprietates autē huius or
dinis principales et sp̄ales elicere possumus
ex verbis dyoni. sic dicens. Pulchre inquit
prima celestiu hierarchiam excellētissimā ecn
tū sanctificatur. ordinēz habens altiorē omi
bus circa deū immediate collocatum. ⁊ ideo p̄
me operationes theophonie in ipam tanquāz
deo primā deferunt. ⁊ sequitur. Est autē sera
phin mobile semper circa diuinā ⁊ incessabile
calidum / acutū ⁊ superuidum / intēte ⁊ inflex
ibile semp motionis suppositoꝝ reductiuū
acutē exemplificatiū recalificans ea ⁊ resusc
tans in similes caliditatez ⁊ igneum celit⁹ ⁊
holocauste purgatiū / inarcūelatum ⁊ inexti
guibile. habens luciformē ⁊ illuminatiā pro
prietatem / omis tenebrose obscuracionis per
secutricem ⁊ manifestatricem ⁊c. **P**ec verba di
uiniſsima sunt ⁊ oīum mortalium sensuz quo
ad significacionis misterii excedentia. put ta
men potero q̄uis balbutiendo aliqua expla
nabo. videt autē dicere dyoni. q̄ cognomina
tio seraphin p̄prietatis ⁊ officij discretionem
⁊ variā gratie p̄ncipationez manifestant in
angelis seraphin nūcipantis. nam a populo
seraphin docet mobile. hoc forsan dicit. p̄pter
naturam ignei amoris / que angelicus effectus
in deum rapit ⁊ mouetur. hic vero motus ē q̄
nis creatiuus / augmētatiuus ⁊ cōtemplatiu⁹
docet ⁊ incessabile. qz talis amor nunq̄ excidit
nūquam ab appetitu amati requiescat. docet
⁊ calidū / qz ad modum caloris accēsum vel ali

mētum accensum dulcedinis / exatatis amor
tis. ⁊ ideo subdit acutum / quia vis amoris pe
netrat ad intima conditoris. vnde acutum di
cit quandaz amāris violēciam qui intrat ⁊ pe
netrat ad rem amatam. Dicitur etiā docere ⁊ su
perferendus / qz q̄uis ad interiora diuinitatis
amor se extendat affectu / tamē circūire nō cessat
vt quam intellectu nō capit cōtemplationis /
tamen gustu aliquāter comprehendat. sicut
illud qd ebullit caloris vehementia vndiq; se
faciat ⁊ diffundit. sic affectus angelicus nihil
inconsideratum derelinquit immo quāto p̄
cognoscat / tanto amplius scire capit. addit etiā
inflexibilis mononis. qz amor angelicus quā
uis in deum moueatur inflexibilis tamē est ne
amatum aliquāter amittatur. vnd simul mo
bilis est ⁊ incessabilis ⁊ hoc intente ⁊ intime.
qz ad dei interiora tendit. vnde mobilis est sc̄
per ⁊ nūquam in se sūstat et intentus vt in deū
tendat. sed intimus / vt ad exteriora nō effluat
omnino autē inflexibilis / vt ad aliud preter
ipsum nō diuertat. Dicitur etiā suppositoꝝ
reductiuum. qz amor angelicus semper ad su
periora se extendit / ⁊ tamē ab amore inferiorū
nō recedit immo ad diuine illuminationis p̄
cipationem reuocat inferiores ordines ⁊ reduc
cit. Dicitur etiā docere acutum ⁊ exemplifica
tiuum. qz nō solum incendit inferiores ad amā
dum / verum etiā formam ⁊ exēplum prebet
inferioribus qualiter summū bonū sit sup om
nia diligendum. ⁊ qualiter sit p̄ amozes redē
dum in deum ⁊ sc̄dum ipsius beneplacitū
incendendum. ideo etiā dicitur q̄ amor eozuz
sit calificans ⁊ resuscitans in similes calidita
tem. qz ad hoc laborant vt inferiores. ⁊ si non
equaliter / tamē differenter ardeant ⁊ feruescāt
nec hoc dicit quasi inferiores angeli fuerint frī
gidi vel mortui. sed hoc dicitur / quia subiecta
ordines per ipsos ad ampliozem amoris affe
ctum continue exercitantur. propter quod seq̄
tur. Ignem celitus ⁊ holocauste purgatiūz
quia ignis diuinus p̄unos angelos accendit
vt alios incendant. illuminat / vt illuminent.
purgat / vt purgent. Ignis enim diuinus sua
uiter ardet nec comburit vl̄ consumpti ad lesio
nem / sed potius ad purgationem. ⁊ ideo dicit
holocauste purgatiūz. qz sicut ex toto illumi
nat / ita ex toto purgat nec ab infectione alicui⁹
vitiū / sed ab imperfectione boni. qz illa est pur
gatio perfecta vbi omis corruptio abest et ori
nis perfectio adest. Dicitur etiā seraphin vir
tus multima ⁊ multifida / multima / inquantū
multiformiter mouet appetēdo ⁊ opando. mlt
tifida / in q̄nuz beatificat in possidēdo mltima

Offitū Seraphin

In quantum pergit scrutando multitudine / in quantum quod inuenit penetrando. p. multas enim vias et affectus varias pergit et puenit ad unum bonum et vna vita simul cuncta apprehendit. Doctetia et notatio seraphin. in circulo elatum / quod sine omni velamine figure vel creature interposito diligit videre deum. et a plenitudine fontis lucis eterne sine medio aliquo illuminat ut illuminet. ascendit / ut accedat. unde in hoc sunt angeli illius ordinis alijs digniores. quod sue perfectionis influentia immediate sine interpositione a deo recipiunt / sine diminutione eandem alijs participanda tribuunt / sine amissione illam possident et custodiunt. nunquam. neque recedunt a dilectione / nec flectunt ab inconvertibili ad deum intentione / nec labore nec tecto desistunt ab inferiorum ad deum gratuita reductione. hoc de prophetis tribus seraphin dicta sufficiant.

Secundus ordo dicitur cherubin quod interpretatur scientie plenitudo. Sunt enim secundum Iheronimum. lib. vii. sublimiora agmina angelorum propter seraphin / eo quod vicinior diuine sapientie suppositi ampliori scientie diuine dono sunt repleti. et ideo merito ordo cherubin post seraphin ordinatur. quod post donum caritatis a quo denotatur seraphin ordinatur excelletissimum donum quod est donum sapientie et cognitionis diuine voluntatis vel veritatis a quo cherubin denotatur. nam in angelis huius ordinis principaliter relucet radius diuini luminis quod ad participationem precellentem diuine cognitionis. unde prophetas et effectus angelorum istius ordinis inuicem beatus Dionysius. c. vii. ubi dicit quod cognoscitio cherubin docet eorum cognoscibile et diuini. et est sensus verborum / quod angeli illius ordinis dicuntur cognoscentes / quod in dono diuine sapientie sunt magis excellentes. diuini etiam ab ipso participant / in quo dei visio que in eis videtur intelligitur. quod dei maiestate ceteris datur prestant. Dicuntur etiam altissime dationis luminis accepti. in quo inuicem cherubin ordo diuine illuminationis excellentia pre ceteris adimplet. Sunt etiam illi angeli diuini pulchritudinis in prima operatrice virtute contemplatiui. quod per lumen diuine sapientie diuinam pulchritudinem contemplant per hoc etiam inuicem quod in eis et per eos operatrix virtus. scilicet deus clarissime intuetur. Dicuntur etiam sapientificam traditione repleti quia per sapientificam creatoris traditionem alijs plus alijs minus donum sapientie diuine impartit. Dicuntur etiam et ceteris / quod lumen sapientie quod in eis copiose diffunditur per ipsos ad altos ordines illuminationis copiose deriuat. nam plenitudinem lucis quam suscipiunt alijs ceteris et transfundunt.

Dicuntur etiam contemplationis pure et simplicis ac immediati fulgoris susceptiui. fulgorem vocat illuminationem per quam puenitur ad meram et puram contemplationem ubi virtus diuina non in imagine et figura vel aliqua mediante creatura / sed per semetipsam et in semetipsa contemplatur. Dicuntur et diuino alimento domestico atque viuifica unitate diuine refectionis repleti. quod in hoc quod replentur lumine cognitionis reficiuntur dulcedine dilectionis. non enim multum prodesset illuminari per cognitionem / nisi participaretur alimentum spiritus. scilicet refectione per dilectionem. Ista autem refectione dicitur domestica viuifica et vnicia. domestica quod amicitia et domesticis solus modo preparatur. viuifica quod viuum efficit quem liber qui ex tali cibo satiatur. vnicia est et singularis / quod cum delectatione extranea. scilicet cum carnali dulcedine non gustatur. quamuis autem vnicia sit refectione. multiplex tamen satietas inuenitur in hoc vnicio alimento. unde cum hoc solum participatur plena et vera satietas inuenitur.

Tertius ordo est thronorum. et est hic ordo a thronis dicitur. a dono iudicij eo quod deus in eis sedeat / et iudicia sua discernat / et cetera subiecta per illos disponat. ut dicit Iheronimus. unde virtus diuine equitatis / throno igneo in danti. comparatur. scilicet propter perspicuitatem cognitionis quia deus singula diiudicans per ipsos vniuersa prudenter discant et propter imperiositates cui nihil obuiat vel resistit. Illi autem angeli in quibus singulariter relucet refectione iudicij diuini throni nuncupantur. Iheronimus. Et ideo a beato Dionysio sedes altissime dicitur quod alte propter diuinam auctoritatem quasi ad iudicandum ordinant altiores. quia secundum diuine iusticie regulam iudicio mittuntur ad iudicandum. sed altissime quia immediatius altissimo deo dispositione hierarchia collocantur. Sedes compacta / quod apte et conuenienter iuncte quo ad iuncturam et conuenientiam diuinorum iudiciorum. conueniens enim est et aptum ut ex culpa pena / et ex iusticia gloriam ex qualitate operis qualitate remunerationis quilibet fortiaur. unde conuenit et apte coheret pena culpe et gloria iusticie. quod si culpa et gloria pena et iusticia conuenienter coaptata sedem ad inuicem non haberent. compactio itaque sedium equitas est iudiciorum Sedes ab omni ignominiosa subiectione libera. quia quanto sibi presidenti deo amplius sunt subiecti / tanto per ipsum et in ipso merentur amplius sublimari. Sedes dei fere quod deus sibi presidentem ferunt et deificat preterea per diuina iudicia in subiectis creaturis indicat et ostendunt.

Sedes diuini super aduēns susceptiue/ imaterialiter/ si p mundane. qz notitiam diuinitatis sine studio 7 fatigatione papiunt 7 ipas sibiliter 7 sine diminutiōe ad inferiora transfūdunt in quo nos spiritualiter instruunt vt a materiali 7 terrena nos euacuatēs/nos ad eternorum susceptionē coaptemus. Sedes etiam ab omni extremitate suut remote/ qz ei qui sine extremitate est id est sine principio 7 sine immediatissime sunt cōiuncte. nam in deo cui adherēt nō est inuenire pncipium vel extremitatē. Tio nī itaqz diuinā virtutem assumūt 7 eandem ad inferiora deriuant 7 trāsfūdunt obedienter se deo subijciunt 7 nō ex aliqua necessitate/ sed ex mera libertate in agendis omnibus subijci se ostendunt.

Quia hierarchia/ scdm **Isid.** tres continet ordines. s. principatus potestates/ 7 dominationes. becautez hierarchia a dyoniso vocat epophonā. id est diuina. s. illuminatio sui participes intercalant/ reuerentiē insigniens/ vsus dominandi edocens/ arcensqz contrarium. Prima differentia dicit ppter principatus qui p ceteris possident donū reuerentiē. quorum officium est docere 7 exhibere reuerentiā reuerēdis fm diuersos gradus plationis. iuxta illud. Qui bono rem. **Isid.** nū. vsus vero dominantis spectat ad dominationes/ que docent subditis dominari nō secundū libidinofam pcessendi cupiditatem/ sed secundū dei voluntates. nam de vult homines pcesse hominibus vt proficiant nō vt superbiant/ vt eos in fide 7 in moribus instruant nō vt de libertatis dominio insoleant. ratio vero potestatis referat ad ordinem potestatum que potestatiue a nobis coherent demones ne nobis tantū nocēat quātum desiderant 7 affectant. 7 taliter ponitur dispositio medie hierarchie quāuis alio modo videatur ordinari fm **Isido.** 7 **grego.** Sed de hoc ad pfectis opusculum nihil spectat.

Quartus ordo est dominationum que secundū **Isido.** potestatibus 7 virtutibus presunt 7 preeminēt que pro eo q ceteris angelorū agminibus presunt siue dominantur/ dominationes nuncupantur. **¶** Vnius ordinis est officium secundū **grego.** in bello spirituali instruere qualiter oportet homines plationis officium exercere. suggerit etiaz planū qualiter sine tyrānide 7 subiciorū oppressionē in regimine debeant se habere. Porū angelorum ministeriū (secundū **dyo.** est) **S**eruilis timore deposito in deum moueri/ 7 absqz reflexione ad comodū ten-

porale ei incessanter famulari. que singulari excellentia inuisibilem annūciationem in subiectis ordinibus imperio solo formāt. Sunt angelus istius ordinis ab omni impressione liberi vt libere ad summū eleuent/ 7 nulli infra summum subijciatur. vnde ita deo subijci q nulli inferiori subijciatur p vniuersalem excellentiā. supra omnem subiectionē eleuantur/ ita tamē q per nullam violētiā aut tyrānidē ad oppressionem inferiorum indinānt (vnd dicit **dyo.**) q secundū dissimilitudinē tyrānidis dominum exercēt. seueritatem habēt in potestate/ 7 cum seueritate liberalitatem in benignitate. et duz a dominationibus pās exercetur liberalitas circa inferiores nō tollitur. p istaz tamen liberalitatem eorū potestas nullo modo minoratur/ immo deo se cōfortantes regulaz 7 legē sue presidentie quātū possibile est imitantur nunq ad aliqua vana se conuertūt/ sed continue ad bonū summū (q dicitur dyonisius on id est vniuersale vocat) oculos dirigūt 7 ab illo qui omnibus dominat mentis aciem nō auertunt vnde deiformitatis 7 diuine similitudinis potestates possunt sunt pncipes (fm **dyoni.**) Itaqz dñationes prime sunt in secūda hierarchia.

Quintus ordo dicit principatus. 7 hic ordo secundū sanctos docet homines inferioris gradus exhibere reuerentiā maioribus existētibz in statu altioris dignitatis. vt puta regibus principibus 7 prelatis. De angelis istius ordinis dicit **dyoni.** Ad principatus pncipet vniuersalis ducatur 7 regimē ductiū ad dei similitudinē. qz isti angeli habent ex officio vt alios inferiores ordinatiter reducant ad deū 7 doceant ipsum reuerentiā in se ipso 7 primo specialiter in prelato qui fm **dyoni.** Deo dicunt principatus/ qz bene alios reuereere vel reducere ad primū 7 principale principium. s. deum quem ipsi putabile est imitantur 7 quātū fas est ipsi in presidendi officio pncipi assimilantur (dicit enim **Isido.** lib. vii.) Principatus sunt qui angelorum agminibus presunt. qui pro eo q subditos angelos ad explendum diuinum ministerium ordinant 7 disponūt/ principatus vocabulum acceperunt. Nam alij sunt qui administrant/ alij qui assistunt/ milia enī milium ministrabāt ei 7 decies centena milia assistebant **Danielis** septimo.

Sextus ordo est potestatum. 7 dicitur potestates scdm **Isido.** qz eis virtutes aduerse sunt subiecte. 7 id potestatum nomine nuncupantur quia maligni spiritus eorū potestate coherent ne tantū

mundo noceant/ quātum cupiunt ⁊ affectunt.
Porum angelorū officium est (fm grego.) **M**ilos qui in spūali bello defudant ⁊ fortare/ ⁊ ne ab aduersarijs violenter superētur defendere. ⁊ vt boni victoriam obtineant vniūter adiuua re/ **D**icit ⁊ concordat dyoni. dicens potestati in i ministerium esse cauere ne aliquid aduersum pos sit bonis obistere vel nocere (dicit etiā grego. **P**otestates in suo ordine potentius perceperunt vt eorum dispositioni aduerse potestates subijciant que ne hominibus tantum noceant quantum desiderant/ potestatum ministerio re frenant. **D**e his potestatibus dicit dyoni. **I**pse sancte potestates habet equipotentem/ idest equalem cū dominationibus potestates/ que eadem diuina munera in suo ordine ⁊ gradu humiliter suscipiunt ⁊ custodiunt sine cōfusio ne. nihil enī tyrannice precipitant ꝑtra inferiores. nihil violentia ⁊ fortitudine attemprāt. sed potius deiformiter/ idest ad diuinam similitudinem angelos inferiores ordinare reuocāt/ ⁊ ad potētiā ⁊ causale potentiam/ idest ad deum qui omnia pōt ⁊ omnīū est causa supmū dante ⁊ intellectualiter reducere nō cessant vt ꝑ has deiformes ꝑprietates medie celestiu aia/ rum dispositiones illū inent/ purgent ꝑficiant **D**icit ipse potestates mediantibꝫ superioribus ad dei similitudinē ꝑuertitur/ ita mediantibꝫ ipsis potestatibus qui inferiores sūt ad deiformitatem reducitur. vt sic oēs superiores/ medij ⁊ inferiores ordines in istam purgationū/ illuminationum ꝑfectionū ꝑncipes efficiant.

Quātia hierarchia q̄ dicit epophonia tres ꝑtinet ordines inferiores. **I**. virtutes/ archangelos/ ⁊ angelos ⁊ fm hoc inferior hierarchia sic describit. **I**nferior hierarchia est diuinus ꝑncipiū nature legibus occurrēs/ secreta reuelans/ ꝑ capacitate discreta. **N**ature legibꝫ occurrēs/ hoc ꝑtinet ad virtutes que potestatem habent faciēdi mirabilia ⁊ curandi morbos ⁊ languores. **S**ecreta reuelans/ hoc ꝑtinet ad archangelos ⁊ angelos. ꝑ capacitate discreta/ hoc refer tur ad archangelos differentia ⁊ angelos. qz maiores vt archangeli maiora/ minores vt angeli maiora reuelant. ꝑ archangelos enī reuelant ꝑ ꝑbetis maiora secreta. vt illud. **E**cce vir go ꝑcipiet ⁊ pariet filium ꝑ. ꝑ angelos autē minora. vt illud dauid. **E**piscopam eius accipie alter. ⁊ dicit epophonia ab epi quod ē sub ⁊ ꝑbanos qd est apparitio. qz in eis inferiori modo q̄ in alijs resultat dei similitudo in ordinibus huiusmodi hierarchie.

Sepimus est ordo virtutum. virtutes enī sūt angelorū agmina minis tena habētia ad virtutes ⁊ miracula faciētia in quibꝫ potissime reuocet virtus diuina ꝑ qd ⁊ virtutes noiantur (vt dicit I. I.). **I**stius ordinis angeli ab ordinibus medie hierarchie recipiūt illuminationem/ purgationē ⁊ ꝑfectionē (vñ fm dyoni.) **V**irtutis habet vniūter ad operationes forte incommutabilem fm deiformā eis indicantem. in hoc enī deo sunt similes ⁊ ꝑformes. qz ad omnia agenda incommutabilez virtutis vigorem acceperūt. ⁊ ideo istorum spiritūū operatiuam virtutē ꝑ stringit dyoni. sic dicens **I**psa sanctorum virtutum/ cognominatio fortē quēdam ⁊ incommutabilem docet vigorem fm inditam eis deiformitatem ad nullā ꝑceptionē diuinarū illuminationū imbecilliter infirmatam ꝑ. (quasi diceret in hoc q̄ isti angeli virtutes sunt vocati deiformes/ ⁊ deo similes dinoscant.) **N**az diuina virtus fortis est ad agendum vt nō frangat alicuius operis difficultate ⁊ incommutabilis est ad ꝑseuerandum vt nō languat seu infirmetur alicuius ꝑpaci vel temporis diuturnitate. **S**ic angeli isti cōsimiles sunt qz ad omnia agenda robusti ⁊ incommutabiles inueniuntur. vnde virtuti sunt nō solum in opando/ verum etiā in illuminationes suscipiendo. nam bonū angelorū virtus ⁊ si infirma videatur diuine virtuti comparata/ nō tamen infirma est ad eandem ꝑ gratiam conformata. infirma est nature conditione sed nō infirmat ali qua corruptione quin ꝑcipiat totum quicquid creature est debitum/ fortitudinem. s. sufficientem ⁊ sue nature cōgruentē. (⁊ ideo dicit dyo. qz habent deiformem motū firmiter se ferentes ⁊ insuper essentialē ⁊ ꝑntificam dei virtutem qz ꝑ propria virtute in deum mouentur. et vnde eorū virtuositas insuper essentialē virtutem creatoris subtolliunt/ inde deiformis imaginis similitudo in eis reperitur. **D**eiformitatem autē quam recipiunt ad inferiores angelos transfundunt. accipiunt quidem ꝑ donum/ sed alijs tribuūt ꝑ exemplum. **P**orum angelorum est officium (fm dyoni. docet ꝑrelatiōis officium ex equi felicitate ⁊ constanter/ ⁊ vt ipsius onus sustineant patienter. **S**ecūduz grego. vero in q̄to moza. **I**storum officium in his qui virtutes habent est docere qualiter imaginem dei in se reparent ⁊ reforment/ ac reformatam vniūter custodiant ⁊ ꝑseruent. vnde ꝑ istorum angelorū ministeriū virtꝫ miracula faciēdi ꝑfectis cōcedit/ vt reducti ad ꝑimum statum in quo deus fecit hominem ad suā imaginē ꝑꝑerbut miracula ostendant. **A**ngeli istius ordinis diuinā

De angelis

virtute continue aspiciunt / in ipsa contemplatione ipsius contemiscunt. sed iste timor penalis non est / cum potius sit admirationis quam horrois put grego. dicit in moral. lib. iij.

Omnis ordo est archangelorum qui secundum Iheronimum. Summi nunciij vel nunciatorum principes interpretantur nam per manus tenent inter angelos. Sunt enim duces et principes sub quorum ordine vnicuique angelorum officia deputata sunt. Nam archangeli angelis presunt. ut patet in zacharia ubi angelus maior dixit minori. vade et docce per eum istum etc. Si enim in ipsis angelorum officijs superiores inferiores non disponerent / nullo modo hoc quod hoc differret / angelus ab angelo cognouisset. Di archangeli sepe proprijs nominibus de notant / ut per ipsa vocabula ipsorum conditiones et opera ostendant. Nam gabriel a d. virginem nuntiat ut illum denuntiaret venturum / qui contra aereas potestates obtinere debuit ad victoriam et triumphum. Gabriel enim dei formis interpretatur. sicut raphael / qui interpretatur medicina dei ad thobiam missus fuit qui eius oculis curacione adhibuit et caritate abstulit et detexit. et sic de alijs buculis. Ili. li. vij. c. v. Horum angelorum officium est (secundum Gregorium.) De his que ad promotionem fidei. ut de aduentu filij dei et eius gestis et dictis fideles promouere. Archangelorum etiam est secundum Dionysium. Prophetias prophetis reuelare et demones hominibus diuinitate arcere ne ulterius plus ledant. sicut primum est eosdem exercere ne diuinitatem sibi usurpent aut accipiant. Archangeli etiam angelis suppositi eis sunt digniores / et annunciatione sunt priores ceteris. quia sunt perfectiores. Nam (secundum Dionysium.) Inferiores conuertunt ad principale principium suum. et quantum eis possibile est angelis inferioribus ipsis medijs ad ipsum informant. Insuper viuificant id est angelos ad unitatem illius principij colligant et adunant docendo angelos sibi subditos secundum ducatus inuisibiles et ordinatos quibus habent ducere et docere sequentes alios et subiectos. Isti etiam archangeli inter ordines inferioris hierarchie sunt intermedij. et ideo a superioribus illuminationes participant / et casibus angelis inferioribus participatas comunicant et annunciant / in quibus angelis omnium angelorum dispositio hierarchica et triplex terminatio celestium ordinum constituta / perfectissime est completa.

Nonus ordo et vltimus est angelorum. angelus enim grece / malch dicitur. latine vero nuncius interpretatur. eo quod voluntatem domini pro-

pulis annunciare angelis consueverunt. Angelus autem vocabulum nomen est officij non nature. Nam angelus semper est spiritus / sed quando mittitur / tunc primo angelus nuncupatur. angelus vero predicator solertia penas fingit / ut eorum discursum celerem significet. sicut et iuxta poetam fabulas veni penas habere dicunt. sicut dicit. qui ambulat super penas ventorum buculis. Iheronimus. lib. vij. c. v. Secundum Dionysium. autem angelus inferioris ordinis non participat ordinem superiorum illuminationem. non enim participat cum ipsis / sed exipsis. nam angelis superiores primo loco diuinas illuminationes suscipiunt / et illas postmodum ad aliorum notitiam deferunt / qui et primi nunciij dicuntur. Alii autem posteriores sunt et vltimi angelis / etiam secundum eundem Dionysium. qui homines ad diuinam cognitionem adducunt et subleuant / et vti iuste viuere informant unde quantum angelis et si non habent alios angelos sub se inferiores quibus presunt / habent tamen sub se hominum ordines quibus presunt quos ordinant et disponunt. sursum extendunt per dilectionem dei. in semetipsis formantur per custodiam sui. sub se progrediuntur per illorum tutelam / quorum ministerio deputantur. Istorum itaque angelorum multiplex est effectus. nam angelus nostre custodie singulariter deputatus nos stimulat ad bonum et excitat ne in vitijs dormiamus (actu. xij.) Item spiritualiter nos reficit ne sub onere peccati succumbamus. iij. regum. xij. Item arceat demones ne ab ipsis ledamur. Iob. vij. Item instruit in ambiguis ut certificamur. dan. ix. et. x. Item conducit / ne in via deuenimus. Iob. v. et. x. Item. Item nobis in tristitiam positis / assistit ut confortemur. Luc. xij. et. gen. xvi. ubi dicitur de angelo confortante stantem agar. Item angelis nobis peccantibus opatiunt / ne desperemus. Isa. xli. iij. et. iud. Item velociter nobis assistunt ne cadamus. Isaie. xliij. Item adiuvant contra hostes ne vincamur. Gen. xxi. et. ij. Mar. penult. Item vulnera nostra sanant / ne moriamur. Iob. vi. Item peccata nostra ad memoriam reducant ut erubescamus. Iosue. ij. Item voluntatem dei annunciant / ut ei acquiescamus. Luc. ij. Item impedimenta auferunt / ut domino liberius seruiamus. Exo. xliij. sed procedat te etc. Item frequenter nos visitant / nobis precauent / ne offendamur. Isa. lx. sed penam etc. Item semper deo assistunt angelis ut contemplantur. Luc. primo. et. dan. septimo. Decies centena milia et cetera. Item orando pro nobis merentur. Iob. xxxij. si fuerit et cetera.

Victorum // Quare an
penas fingunt

An loz mly effis

...

...

Item a diuina laude nō retardant. Isa. vi. et Apoc. v. nō habebant requiē etc. Item deū sine velamine facie ad faciem p̄contemplantur. **Idat. xviii.** angeli eorū etc. Item nullius corpulentie mole in sua substantia vel virtute aggrauant. **Luce vlti.** spūs car. etc. Item supra t̄pus existentes in t̄pe opantur. Angelicus enī intellectus cum sit deiformis (vt dicit d̄yoni.) Est instantane⁹ et ideo sine colloatione vnius ad aliud subito intelligit. et in virtualitate sue substantie in instanti oīa agenda agit. vnde de angelo (qui vocat̄ a p̄ho intelligentia) dicit̄ q̄ sit creatus in orizonte t̄pis et eternitatis. vt patet in. i. lib. de causis. Item hoies ex subito angelici p̄sentia terros/ bonus angel⁹ blandiens blando aspectu consolatur dicit̄ ambro. **Luce i.** ibi. Ne timeas zacharia etc. Et demon eō uerso. quos sua p̄sentia terros facit amplior n̄ honore concutit/ vt idem dicit. Item agelus q̄i vult apparere et quando vult ab humanis aspectibus occultat. vt dicit̄ ibidem. Item corpus p̄ suo beneplacito opationi sue congruū vt appareat) assumit. et peracto suo officio idē corpus assumptū deponit. **Ind. xiiij.** euauit etc. Item assumpto corpore p̄ aliqua necessitate nō vegetat illud corpus nec viuificat/ sed tantum mouet. vnde q̄nq; videtur comedere et bibere vt homo/ et tamē nō comedit/ nec bibit/ s̄ p̄tate sua cibum ambulat et consumit. vt patet **Zho. xij.** vbi dicit̄ angelus videbat̄ quidem etc. angelus enim nō comedit aliqua necessitate/ sed sola p̄tate/ qz vt dicit̄ aug. super **Luce vlti.** q̄ radus cōsumit aquas p̄tate/ sed terra absober necessitate. vnde fuit ibi comestio p̄tatiua quo ad masticationem/ abī cōsumptionē nō tamē necessaria quo ad informationem. **Dec̄ itaq; leuia et plana** s̄ p̄prietatibus bonorum angelorum ad vtilitatem paruulorum dicta ad p̄sens sufficient.

Thobie

Anti mali noia

Sicut bonus angelus hominibus datur ad subsidium et conseruatiōnem/ sic malus angelus datus est vnicuiq; ad exercitiū et p̄bationes. vnde horū malignorū spiritū caput et dux est lucifer. qui (fm̄ greg.) Sic ē dicit̄ p̄ eo q̄ alijs angelis dano: est creatus (vnde grego.) Pri mus angelus ideo oī lapide p̄ciso ornat⁹ exiit. qz dum cunctis angelorū agminib⁹ p̄fuit/ ex eorū compatione dano: fuit. sed contra cōditorem suū superbiēs lucem et claritatem perdidit/ et formam deiformem et obscuram apostasie sue mento acquisiuit. (de hoc dicit̄ damas. lib. i. c. xvij.) Et bis angelicis virtutib⁹ qui

alijs preerat/ et cui terre custodia a deo cōmissa erat/ nō natura malus factus/ sed bon⁹ existēs nequaq; ab ipso p̄ditore semitam malicie in se habens nō ferens illuminationes et honorem quam ipse p̄ditore largitus fuerat/ electione liberi arbitrii sui versus est ex eo quod ē fm̄ naturam/ in id qd̄ est p̄ter naturā. vnde deo rebel lare volens/ et primo a bono deficiens/ in malū venit. lumē igit̄ creat⁹ a cōditore/ p̄p̄a voluntate tenebra factus est. Simul autē cū eo euulsa est et cōsecuta angelorū que sub ipso ordinati erant infinita multitudo/ et voluntarie facti sūt mali/ ex bono ad malum dedinantes. Item dicit̄ ibidem q̄ nō habens potestatem neq; virtutem contra aliquem nisi a deo p̄missimē et di pensatiue concedat. sed diuina p̄missione trāsfigurant̄ in quācumq; voluerint imaginē siue figuram omīs igitur malicia et inmoderate passiones ex ipsis cogitare sunt. quas quidē immittere/ id est suggere possunt. sed violentiā inferre nō preualent. Item qd̄ hoibus est mors/ hoc angelis est lapsus. post casum enim nō est eis penitentiā quādamodum post mortem hoibus nō est vita (bucisq; damas.) Item dicit̄ grego. **Aḡratia desertus/ obstinat⁹** in malicia p̄man sit/ ita q̄ nihil boni bona voluntate velit liberum siquidem arbitrium habet/ sed depressus et ad malum inaccessanter inclinatus. ita q̄ semp bonū refugit/ malum vero eligere nō desinit. et ideo accidit (vt dicit̄ cassiodo.) **Lupiebat enī** rapere diuinitatem/ et amisit felicitatē. Item qz altitudinē sibi inconueniētem in debite appetit/ ideo iusto ordine ad ima mit. vt qui iuste se nō tenuit in summo/ fm̄ iusticie ordinē se tenet nūc in imo. p̄pter qd̄ et diabolus primo deorsum ruens/ a sanctis nūcupat̄ multas alijs noibus quibus sua malicia p̄ noium similitudinem intinat. Dicit̄ enim demō inmo fm̄ plato. in thimeo. catho demon/ id est mala sciens. Demon enī sciens interpretat̄. Sic autem dicit̄ p̄pter scientie qua viget naturaliter per spiciatates. viget. n. sensu nature experientia tēporis. viget intelligentia scripture. Sicut dicit̄ beda/ et etiā damas. c. xvij. De hoc dicit̄ **Isid.** li. vij. c. vlti. Demones vocant̄ greci pitos et scietes. p̄sciunt enī multa futura/ vnde solent dare responsa aliqua. in illis enī est cognitio re plusquā in hoibus. partim subnitiōis sensus acumine existentiā longissime vite. partim per dei iussum angelica reuelatione. bi corpore ac reorum natura vigent/ ante transgressionē celestia corpora gerebāt. lapsi nō in aereaz q̄litate cō uersi sūt. Et ista aens caliginosi spacia tenere p̄missi sūt/ q̄ eis carer ē vsq; ad iudiciū. bi sunt

De angelis malis

puanatores angeli quoz diabolus pncipes e.
Item dicit sathan. i. aduersarius. qz et corru-
ptela malicie deo qui summe bonus est/ continue
aduersat (vt dicit ihero.) Precipitata auda-
cia magis psumit qz possit (vt dicit glo. Isa.
xvi.) Maior est arrogancia zc. Sicut eni dicit
ide potius esse vult qz no esse vt pugnet contra
deu quis suu et hoc sciat crescere nocumētum.
Item vocat veemoth Job. xl. Ecce veemoth
zc. Veemoth vero bos vel animal interpretat
demon sicut bos fenem comedere appetit. qz
suggestionis sue dente/ contere spūalium vi-
rorum vitam mūdā querit. carnalia eni desi-
deria amat demon. Item dicit leuiathan/ id
est additanētum. Job. xl. (qz vt dicit Grego.)
Malum malo addit z penā penē addere nō
desistit. Sicut enim sua z suoz crescit culpa/
sic z pena. Item dicit appollion grece/ id est ex-
citator latine. vt patet apod. xv. qz bona vir-
tutum que deo in ecclesia siue anima plantat/
malicia ipm stimulante extirpare desiderat
sicut dicit in ps. Exterminauit eā aper zc. Itē
dicitur cōter diabolus. qui hebraice dicit deoz
sum fluens. qz quietus in celi culmine stare cō-
tempnit/ superbie sue pōdere deozum cadere
meruit. Grece vero dicitur criminator. eo qz vt
ad crimina alliat vel inflammat. vel qz electo-
rum innocentiaz falsis criminibz inficit z accu-
sat. vt dicit apod. xij. Proiecus est accusator
fratru zc. Et sicut dicit Isido. ethimol. lib. viij.
Item pter ista nomia multipliciter in scriptura
eius malicia denotat. Dicitur enim serpens/ vel
druco ppter eius virulentā astutiam. apod. xij.
Leo ppter eius apertam violentiam. i. Pe. vl.
n. Tanquā leo rugiens. vocatis ppter eius ob-
stinatam duriciā. Isa. xlv. Coluber toruosus
ppter ipsius in isto aere caliginoso latentiam
Et ideo ab aug. recitatur opinio platonis de
caehodemonibus super gene. ad litteras li. iij.
et habetur. lib. v. siue distinctione. vij. c. i. De
mones aerea dicunt animalia. qz corporū aere-
reorum natura vigent ueep mortem dissoluū-
tur. qz preualet in eis elementū aptum potius
ad patiendū qz ad agendū. Item dicit aug.
in lib. de ciui. dei li. viij. Demones sūt animalia
animo passiuā/ mente rōnalia tempe/ id est du-
ratione/ eterna corpore aerea zc. Pec quidem
sunt ab augu. opinatiue z recitatiue dicta. vo-
lente insinuare qualiter demon a loco summe
illuminoso. scilicet celo empyreo sit expulsus
z in hoc aere caliginoso retrusus vt ibi patiat/
et inde assumat corpus quādo adeo permittit
vt hominum vita per ipsius ministerium exer-
ceatur. propter quod ab Isa. sathan constans

primas z formans vas in opus suum dicitur.
qz eius exercitio vita electozum qui vasa sūt gfe
comprobatur. Isa. lv. Creauit fabrum zc. Dis-
traqz nominibz z multis alijs modis demon
notatur quibus eius virulenta rabies demō-
stratur. Dicit enim beda in glo. sup illum locuz
i. Pe. vlti. circuit querens quem deuoret. Cir-
cuiuit (inquit) tranquā hostis obsidens muros
clausos explorans vt per inferiorem ptem ad
interiora penetret. offert oculis formas illiatas
vt visu destruat castitatem. aures per canora tē-
preat/ vt molliat christianum vigorem linguaz
conuicio puocat/ manum iniurijs lacessentibz
ad vindictam prouocat vel ad cedem instigat
honores temenos pmitit z admirat celestes
et cū latenter nō potest fallere/ appertos addit
terrores/ in pace subdolos in persecutione vio-
lentis. contra quem animus debet esse tantuz
patus ad resistendum/ quantum ille est para-
tus ad impugnandum (buasqz glo.)

Q Alii guntur angeli consentientes vo-
luntati luciferi cadentis irrecupera-
biliter in hoc aere caliginoso velut
in carcere sunt redusi. ceciderūt au-
tem de luce in tenebram/ de scientia in ignorā-
tiam/ de dilectione in odium z inuidiam/ de sū-
ma felicitate in summam miseriaz (vt dicit gre-
go.) Item demones presunt demonibus p m-
maiozem scientiā et scdm minorez alij subsūt
vt dicit ambro. super lucā. Quis enim obli-
nati sunt in malo/ a viuacitate tamē sensu nō sunt
penitus spoliati. Nam (vt dicit Isido.) Tri-
plia acimine vigent demones. Nam quidaz
sciunt subtilitatem nature. quidam experiēti-
am temporum z diuturnitatem/ quidam san-
ctorum spūitū reuelationes. Item demones
vt dicit aug. in enchei. Quacitate igenij co-
gnosūt seminales reuz virtutes nobis ocul-
tas/ quas p ogruas z tempatas elementozū
z miriones spargūt/ z sic diuersas rez spēs p-
ducūt. Quod. n. posset p se facere natura suc-
cessiue/ hoc pōt diabolus facere subito p acce-
lerationē operū nature. vnde p partem demonū
magis pharaonis serpētes z ranas subito p-
ducerunt (sicut super exo. glo. dicit.) Item de-
monum intentio tota est ad maluz z ad fatiga-
tionem bonoz. z ideo elemēta se pūrdāt tem-
pestates in mari z in aere cōcitant. fructus ter-
re corumpunt z deuastant (vt patet apod. vij.
Et longe peiora facerent. si boni angeli eoz
maliciam nō cobiberent. z ideo quia cōtinue
peccāt quocūqz vadūt penā suam pūne secū
portāt (vt dicit grego.) Itē grego. li. moza. xxxij.

*Tern' nature in:
sunt homines*

Demonēs semp afflictionem iustorū appetūt: sed si adeo prātem nō accipiunt/ ad temptatōnis articulum nullatenus conualescunt. vnde quādo vnū malum intulerūt. ad faciendū aliū subito se accingunt. vnde exētes ab obfesso/ porcos in mare petierūt. nam vt suam faciunt maliciā/ etiā bruta ledere appetūt qñ cohibēte eos diuina potentia hoīes ledere nō presunt. **I**dem in lib. xxiij. fm diuicias diuersorum cōplectiones/ varias ⁊ diuersis parantēptationum illaqueātes deceptiones. nam letos temptant de luxuria/ tristēs ⁊ discordia/ timidos de desperatione/ superbos de presumptione. **I**dem li. xxiij. **P**rimo antiquus hostis temptās cōsulendo blāda ⁊ illiāta animo suggestit post ad delectationē p̄habū/ ad extremū per cōsensum possidens violenta cōsuetudine premit. vnde de ipso dicit **J**ob. xli. **F**ugiat eandam ⁊c. **I**tem idē grego. li. xxiij. mo. a. Nequa q̄ hostis callidus quēpiā premit/ sed calliditate pestifere p̄suasione ⁊ fraudulentis cōsilijs interficit/ qui dum dulcia demones resonant/ ad noīa cor indignant. **I**tem ibidē li. v. modo fiat est p̄ditus hūanis sensib⁹ se obijcit/ modo quasi angelū lucis se ostendunt. **I**tem lib. xxiij. in fine mundi tanto feruētior erit ad seuiam/ quāto se sentit viciōriem ad iudiciū ⁊ ad penam. **I**tem ibidē tunc quicquid nequit voluerit/ callidus exquiret. tūc superbe certicem alitius eriget. ⁊ illum damnabit hominem quem gustabit. omē quod poterit nequit tunc ostendet. **I**tem idem lib. xxiij. **A**ppareute iudicio/ cuncto assilente celestis amē ministerio antiquus ille hostis diabol⁹/ belua crudelis ⁊ fortis in medio captiuus adducetur. ⁊ cum suo toto corpore eremis iebenne incēdijs mancipabitur/ vbi vniq̄ inauditum erit spectaculum/ quando bec inmanissima belua electorum oculis ostendetur. **P**ec pauca de infinitis pprietatibus malignorum spirituum/ ⁊ eorū effectibus dicta sufficiant causa breuitatis. **A**lias vero ipsius sathane opationes/ ⁊ occultas machinationes si quas scire desiderat/ librum gregori super **J**ob perlegat ⁊ parat/ maxime in duobus capitulis penultimis/ salicet. d. et. xli.

finit Liber secundus

De anima et eius proprietatibus.
Liber tertius.

Diuinate

iesu christo in p̄cedentibus aliquas pprietates de substantia penit⁹ incorporea de diuina sciēt natura ⁊ angelica (q̄m ad hoc spectat opusculum

breuiter intro ducimus) nūc cum eiusdē interueniente auxilio/ ad creaturam corpoream stiluz cōuertamus. ad dignissima creaturam salicet ab homine (qui naturam ⁊ pprietate sapientiam corporum q̄ spirituum) inchoantes.

Quā igitur homo (fm **J**sid.) sit animal deiforme manifestū natura fm lege rōnis disciplinē susceptibile/ diuinam habēs imaginē in potentia cognoscendi/ ⁊ similitudinem in potentia diligendi. ad hoc ut videt⁹ ⁊ panulis hominis pprietates manifestus immortescant/ a partibus eius erit quib⁹ est compositus est breuiter inchoandum. **E**t primo a natura digniore salicet ab anima. fm quam cū substantia angelica cōuenit ⁊ cōcordat. q̄ fm illaz supra naturam corporis homo ad celestia eleuat. (**N**ā sicut dicit **J**sid.) abusiue est homo ab humo dicitur. cum ex societate nō tantum corpus/ sed anime sit cōsuetus. ⁊ ideo grece antropos/ id est sumum creatus appellatur. eo q̄ ab humo ad cōtēplationem sui artificis spiritus regimine subleuatur. **U**nde poeta. **P**ronaq̄ cū spectent aialia cetera terram. **D**s homini sublunē dedit celūq̄ videre. **I**ussit ⁊ erectos/ ad sidera tollere vultus. homo itaq̄ celum querat/ ⁊ nō tanq̄ pecus ventri obediens mentes in terra figat. **Q**um etiā (fm **J**sid.) duplex sit homo salicet interior ⁊ exterior/ primo ab interiori salicet ab anima est tractandum.

Primo igitur videndū est quid sit anima scdm rem ⁊ secundum diffinitionem. et quid dicatur scdm etimologiam/ ⁊ noīs impositionem deinde quid fm potentiaz ⁊ virtutem. **T**ertio quid scdm effectum ⁊ operationē. **Q**uarto qd scdm sui p̄fectibilis comparationem/ salicet q̄ sit eius pprietas quando cū corpore iungit⁹/ et que quādo ab eo separat⁹. **A**nima vero rōnabilis de qua hic intendimus a quibusdam sanctis ⁊ philosophis diffinit⁹ vt spūs a quibusdā